

Historia Gdeszyna

Monografia parafii rzymskokatolickiej
Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny
w Gdeszynie

-1531-; 15.09.1921-2018

(praca trwa)

Renata Kulik, Henryk Kulik

Parafia Gdeszyn na przestrzeni dziejów

1. Wstęp

Przed utworzeniem parafii w Gdeszynie mieszkańcy Gdeszyna i okolic należeli do parafii rzymskokatolickiej w Grabowcu. Następnie został utworzony kościół filialny w Gdeszynie należący do tej parafii. Proces organizacyjny zakończył się utworzeniem parafii w Gdeszynie.

2. Parafia w Gdeszynie, -1531-

2.1. Parafia w Gdeszynie w XVI wieku

W 1531 roku do parafii Gdeszyn (leżącej w granicach powiatu grabowieckiego) należały następujące miejscowości: Gdeszyn (w oryginale: Gdeszin; płacącej podatek za 2 łany pola), ... (w oryginale: Oburkow; ¼ łana)¹.

3. Kościół filialny Matki Boskiej Różańcowej w Gdeszynie parafii rzymskokatolickiej św. Mikołaja w Grabowcu

3.1. Przygotowania do otwarcia kościoła w Gdeszynie należącego do parafii grabowieckiej

W latach 1918-1922 wyświęcono na kościoły wiele cerkwi unickich m.in. w Gdeszynie, która została wybudowana w 1899 roku².

17 sierpnia 1918 roku mieszkańcy miejscowości gminy Mołodiatycze (powiatu hrubieszowskiego): Gdeszyn, Dobromierzyce, Peresołowice, Zaborce, Ostrówek – za zgodą proboszcza parafii Grabowiec – poprosili biskupa diecezji lubelskiej Mariana Leona Fulmana o konsekrację byłego kościoła grecko-katolickiego w Gdeszynie. List podpisało 53 mieszkańców (w tym 26 niepiśmiennych) oraz właściciel Peresołowic Wojciech Łobaczewski. Wójt gminy Mołodiatycze Józef Poninkiewicz poświadczył prawdziwość podpisów³.

23 grudnia 1918 roku trzech mieszkańców prawosławnych z gminy Gdeszyn wysłało prośbę do komisarza ludowego w Hrubieszowie o otwarciu cerkwi dla prawosławnych. Nadmienając, że do odprawiania obrzędów w cerkwi w Gdeszynie został wyznaczony ksiądz prawosławny z Hrubieszowa⁴.

30 grudnia 1918 roku, w liście do biskupa, proboszcz parafii rzymskokatolickiej w Grabowcu ks. Julian Kiliński popiera wniosek mieszkańców Gdeszyna i okolic. Uważa otwarcie kościoła w Gdeszynie za słuszne, m.in. ze względu na znaczną odległość od kościoła parafialnego tylko parafianie w sile wieku mogli uczestniczyć w obrzędach religijnych oraz łatwiejsze byłoby także przygotowanie dzieci do I Komunii św.⁵.

10 stycznia 1919 roku Zarząd Główny Straży Kresowej na wniosek Koła Powiatowego Straży Kresowej w Hrubieszowie, zwrócił się do „Ministerstwa Oświaty i Wyznań Religijnych” o przychylne rozpatrzenie prośby przedstawicieli wsi Gdeszyn (gminy Mołodiatycze) przekazania byłej cerkwi unickiej na kościół katolicki (kościół filialny). Włościanie z Gdeszyna argumentowali, że do najbliższego kościoła w Grabowcu mają 7 wiorst a otoczeni są cerkwiami prawosławnymi w Bereściu (2 wiorsty), Zaborce (2 wiorsty),

¹ Jabłonowski R1, s. 250-251.

² Pelica KPL, s. 231, 278.

² IWL 1925, s. 227-228.

³ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a1, k. 1.

⁴ AAN MWRiOP, sygn. 2/14/0/5/866, k. 305.

⁵ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 4.

Horyszów Ruski (3 wiorsty)⁶.

31 stycznia 1919 roku, pismo nr 390, biskup Marian Leon Fulman polecił administratorowi parafii w Grabowcu poświęcić cerkiew w Gdeszynie oraz przyjąć ją pod swoją opiekę i zarząd a także w miarę możliwości odprawiać tam nabożeństwa⁷.

Do otwarcia cerkwi w tym czasie nie doszło ze względu na brak kluczy do cerkwi, które posiadało Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie (klucze faktycznie były przechowywane na posterunku żandarmerii w Trzeszczanach)⁸.

16 lutego 1919 roku administrator rzymskokatolickiej parafii Grabowiec ks. Julian Kiliński zwraca się do komisarza o w Hrubieszowie, w oparciu polecenie biskupa do wyświęcenia cerkwi, o wydanie kluczy do cerkwi Pawłowi Szmitowi z Gdeszyna⁹.

16 lutego 1919 roku prawosławni mieszkańcy Trzeszczan (gmina Mołodiatycze) wysłali, w imieniu 52 rodzin prawosławnych, do komisarza ludowego w Hrubieszowie prośbę o pozostawienie jedynej w gminie świątyni prawosławnej w Gdeszynie. Nadmienili, że komisarz (faktycznie klucze przekazał posterunek żandarmerii w Trzeszczanach) zgodził się otworzyć cerkiew na święta Bożego Narodzenia (mszę św. odprawił prawosławny ksiądz z Hrubieszowa) i przekazał klucze 23 grudnia 1918 roku (klucze faktycznie były przekazane 24 grudnia) Janowi Romaniukowi ale w styczniu 1919 roku klucze odebrał¹⁰.

4 marca 1919 roku komisarz rządowy w Hrubieszowie informuje MWRiOP w Warszawie¹¹:

- cerkwi w Gdeszynie prawosławnym nie oddawałem,
- w Gdeszynie jest 191 katolików i 121 prawosławnych (komisarz podał informacje w oparciu o dane Urzędu Gminy Mołodiatycze),
- z listu ks. Kilińskiego (dołączonego do informacji komisarza) wynika, że ordynariat biskupi w Lublinie, chce cerkiew wyświęcić na kościół,
- kluczy również nie wydałem żądając od ks. Kilińskiego zezwolenie ministerstwa.

12 kwietnia 1919 roku MWRiOP w Warszawie „chcąc zadość uczynić religijnym potrzebom ludności prawosławnej z Grabowca i Gdeszyna”, „po porozumieniu się z miejscowym komisarzem rządowym postanowiło oddać jej do użytku tymczasowo aż do ostatecznej decyzji w tych sprawach Ciał prawodawczych” cerkiew w Bereściu oraz poprosił „Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych o wydanie odpowiedniego zarządzenia miejscowym organom co do wydania kluczy od tej cerkwi upoważnionym przedstawicielom ludności prawosławnej”¹².

14 maja 1919 roku mieszkańcy Gdeszyna i okolic poprosili biskupa diecezji lubelskiej o sprowadzenie kluczy. Kuria biskupia zwróciła się do MWRiOP w Warszawie o wydanie kluczy, które po pewnym czasie dotarły do Gdeszyna¹³.

10 czerwca 1919 roku w imieniu biskupa lubelskiego wikariusz generalny ks. Władysław Kogłarski zwraca się do MWRiOP w Warszawie z prośbą o przekazanie kluczy do cerkwi aby mogło się odbyć poświęcenie na kościół¹⁴.

3.2. Otwarcie kaplicy publicznej/kościół filialnego w Gdeszynie parafii św. Mikołaja w

⁶ AAN MWRiOP, sygn. 2/14/0/5/866, k. 287.

⁷ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 5.

⁸ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 6-7; AAN MWRiOP, sygn. 2/14/0/5/866, k. 304.

⁹ AAN MWRiOP, sygn. 2/14/0/5/866, k. 294.

¹⁰ AAN MWRiOP, sygn. 2/14/0/5/866, k. 294, 304, 307.

¹¹ AAN MWRiOP, sygn. 2/14/0/5/866, k. 298.

¹² AAN MWRiOP, sygn. 2/14/0/5/866, k. 312.

¹³ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 6-7.

¹⁴ AAN MWRiOP, sygn. 2/14/0/5/866, k. 522.

Grabowcu

Przy otwarciu cerkwi, 22 czerwca **1919** roku, byli obecni Stefan Szypulski – sierżant obwodu pięciu posterunków policji komunalnej powiatu hrubieszowskiego (delegat ze strony administracyjnej), ks. Julian Kiliński – administrator parafii Grabowiec (delegat ze strony władz duchownych) oraz Michał Prokop – wójt gminy Mołodiatycze i Jan Ciszewski – wójt gminy Grabowiec. Przedmioty cerkiewne były usunięte z cerkwi i znajdowały się w komórcie przy strychu i na strychu. Cerkiew składała się z części właściwej, zakrystii i kruchty¹⁵.

22 czerwca 1919 roku administrator parafii Grabowiec, ks. Julian Kiliński, poświęcił cerkiew w Gdeszynie i oddał do użytku wszystkich katolików¹⁶.

W **1919** roku kościół w Gdeszynie (podobnie jak w Miączynie, przy czym kościół w Horyszowie Polskim był kościołem filialnym parafii Grabowiec) był kaplicą publiczną należącą do parafii Grabowiec¹⁷.

15 marca **1921** roku gospodarze katolicycy wsi i kolonii Gdeszyn; wsi i folwarku Zaborce; wsi, kolonii i folwarku Dobromierzyce oraz folwarku Ostrówek uchwalili dawać po 1kg zboża na utrzymanie księdza w Gdeszynie – do czasu ustalenia z księdzem innych „datków”. Uchwałę podpisał administrator dóbr Mołodiatycze Wiktor Kisiel oraz gospodarze Paweł Jasiński, Stanisław Żuk, Józef Malarz, Michał Szpak, Szymon Tokarz, Ignacy Czerwieniec, Adam Mazur, Szymon Pilipiuk, Józef Soroka, Kazimierz Sztajber, Józef Wilczek, Tomasz Prociuk, Józef Radkowski. W oparciu o tę uchwałę 20 kwietnia 1921 roku zarząd kościelny w Gdeszynie prosił biskupa o delegowanie księdza¹⁸.

Wikariusz generalny kurii lubelskiej ks. Władysław Kogłarski poprosił dziekana hrubieszowskiego i ks. proboszcza grabowieckiego o opinię w sprawie utworzenia parafii w Gdeszynie. 19 maja 1921 roku ks. dziekan hrubieszowski Melchior Juściński wraz z ks. proboszczem grabowieckim Julinem Kilińskim uznali, że utworzenie parafii w Gdeszynie „jest rzeczą konieczną”¹⁹.

Ponadto ks. Julian Kiliński podał kurii diecezjalnej lubelskiej następujące dane dotyczące ilości „dusz” w poszczególnych miejscowościach a mianowicie Gdeszyn – 265 dusz, kolonia Gdeszyn – 334, folwark i kolonia Dobromierzyce – 118, wieś i folwark Zaborce – 201, folwark Ostrówek - 105²⁰.

4. Parafia rzymskokatolicka Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Gdeszynie na przestrzeni dziejów

4.1. Opis dziejów parafii Matki Boskiej Różańcowej w Gdeszynie

15 września **1921** roku biskup lubelski Marian Leon Fulman deleguje ks. Antoniego Białowąsa do zorganizowania parafii w Gdeszynie i czyni go administratorem kościoła filialnego w Gdeszynie i powierzył mu opiekę duszpasterską nad mieszkańcami wsi i kolonii Gdeszyn, folwarku i kolonii Dobromierzyce, wsi i folwarku Zaborce, folwarku Ostrówek. W decyzji tej (nr 2559) biskup upoważnia ks. do prowadzenia ksiąg aktów stanu cywilnego w Gdeszynie oraz informuje, że erekcja parafii nastąpi później²¹.

Data 15 września 1921 roku uważana jest za datę erygowania przez biskupa lubelskiego Mariana Leona Fulmana parafii Gdeszyn. Parafia powstała głównie z części parafii Grabowiec

¹⁵ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 9.

¹⁶ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 8.

¹⁷ Spis DL 1919, s. 30-32.

¹⁸ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 10-11.

¹⁹ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 15-16.

²⁰ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 18.

²¹ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 19.

(Gdeszyn, Zaborce, Dobromierzyce, Peresołowice) a także parafii Dub - ? - (folwark Ostrówek). Parafia weszła w skład dekanatu hrubieszowskiego.

Zdaniem autora parafia została zapewne erygowana dopiero w 1922 roku. Wtedy nastąpiło przekształcenie z parafii filialnej, czy raczej kościoła filialnego w samodzielną parafię. Ks. Antoni Białowas miał za zadanie przygotować grunt do utworzenia nowej parafii.

5 października 1921 roku Głos Lubelski donosi o wydzieleniu z parafii Grabowiec parafii filialnej w Gdeszynie, która obejmowała miejscowości wieś i kolonia Gdeszyn, folwark i kolonia Dobromierzyce, wieś i folwark Zaborce, folwark Ostrówek. Przy parafii filialnej zostały zaprowadzone księgi metrykalne. Administratorem został ks. Antoni Białowas²².

6 lutego 1922 roku ks. proboszcz parafii Gdeszyn Antoni Białowas prosi kurię o przyłączenie do parafii Gdeszyn Kolonii Horyszów Ruski i Horyszów Ruski (a wyłączenie ich z parafii Zawalów)²³.

3 marca 1922 roku Kapituła Katedralna Lubelska wystawiła pozytywną opinię na odezwe biskupa, z dnia 22 grudnia 1921 roku, na odłączenie wsi i kolonii Peresołowice od parafii Werbkowice i przyłączenie ich do nowotworzącej się parafii w Gdeszynie²⁴.

Prośbę do biskupa o przyłączenie do Gdeszyna napisało 7 rodzin z kolonii Peresołowice i 3 rodziny ze wsi Peresołowice (łącznie 64 osoby), rodzin zamieszkałych bliżej Gdeszyna. Pozostali kolonialisci około 22 rodzin nie chcieli zmiany parafii²⁵.

Parafia była pod wezwaniem BMV Sac. Rosarii (1922-1923-)²⁶.

13 marca 1922 roku wieś i kolonia Peresołowice, decyzja nr 904, zostały przyłączone do parafii Gdeszyn. 13 kwietnia 1923 roku, decyzja nr 898, została erygowana parafia Sahryń, do której weszły miejscowości dawnej należące do parafii Werbkowice, a w szczególności Peresołowice. 7 sierpnia 1923 roku, decyzją nr 1961, została przywrócona parafia Werbkowice, do której Peresołowice zostały włączone²⁷.

W dniach 6-7 czerwca 1924 roku odbyła się „wiosenna” wizytacja kanoniczna parafii Zawalów przeprowadzona przez sufragana lubelskiego Adolfa Józefa Jełowickiego, podczas której pół godziny przeznaczono na pobyt w Gdeszynie²⁸.

7 czerwca 1924 roku parafianie informują biskupa, że plebania prawie wykończona i przystępują do budowy stodoły. Proszą także o nowego plebana, gdyż ks. Jan Żółtowski jest chory²⁹.

17 września 1924 roku właściciel majątku Zaborce Władysław Horodyński prosi biskupa o przyłączenie do parafii Trzeszczany majątku Zaborce i folwarku Ostrówek – tak jak było przed wojną, gdyż kościół w Gdeszynie jest mały. Biskup nie zgadza się i wyraża opinię, że prawdopodobnie Gdeszyn dalej będzie ośrodkiem parafialnym w połączeniu z Horyszowem Ruskim jako filią³⁰.

Wg stanu na 1 stycznia 1925 roku parafia Gdeszyn należała do dekanatu hrubieszowskiego diecezji lubelskiej³¹.

19 marca 1927 roku ks. Franciszek B. Sokół - administrator parafii Gdeszyn – prosi kurię o zmianę nazwy kościoła na Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii. Dotychczasową nazwę Matki Boskiej Różańcowej nosi kilka parafii (np. Zawalów). Święto parafialne przypada zatem w kilku parafiach i jest problem np. ze spowiedzią. Ponadto nie przypada w dobrej porze dla

²² GŁ 1921, Nr 269, s. 3.

²³ AAL AKDL, Fundusze, budowle, cmentarze kościoła w Świdnikach, sygn. 61/IVb/112, k. 13-16.

²⁴ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 25.

²⁵ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 21, 23, 27-28.

²⁶ Spis DL 1923, s. 48.

²⁷ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 43.

²⁸ GŁ 1924, Nr 147, s. 4.

²⁹ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 32.

³⁰ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 35,44.

³¹ Schematyzm 1925, s. 125; IWL 1925, s. 103.

rolników. Ponadto święto WNMP przypadałoby w rocznicę wyświęcenia kościoła w Gdeszynie oraz w ołtarzu głównym znajduje się obraz Wniebowzięcia Matki Boskiej³².

4.2. Opis dziejów parafii Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Gdeszynie

28 marca **1927** roku ks. administrator parafii w Gdeszynie uzyskuje zgodę kurii na zmianę tytułu kościoła na Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny³³.

Pieczęć 1 – Rok 1927. Odcisk pieczęci urzędowej parafii Gdeszyn.

W **1928** roku parafia należała do dekanatu hrubieszowskiego diecezji lubelskiej i liczyła 1295 parafian³⁴.

W **1931** roku parafia Gdeszyn należała do dekanatu hrubieszowskiego diecezji lubelskiej i liczyła 1340 parafian. Do parafii należały następujące miejscowości: Dobromierzyce, Gdeszyn (wieś, kolonia), Horyszów Ruski, Peresołowice, Zaborce. W parafii działały następujące organizacje: Stowarzyszenie Żywego Różańca, III Zakon św. Franciszka, Bractwo Wstrzemięźliwości³⁵.

W **1932** roku parafia Gdeszyn należała do dekanatu hrubieszowskiego diecezji lubelskiej i liczyła 1300 parafian³⁶.

W listopadzie **1933** roku reprezentacja Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej w Gdeszynie wzięła udział w kursie dla zarządów SMP w Uchaniach³⁷.

W 1933 roku w Gdeszynie powstało Katolickie Stowarzyszenie Polek³⁸.

Powiatowa Komisja Przynależności Rolniczego w Hrubieszowie zorganizowała, 3 marca 1934 roku, w budynku szkoły w Grabowcu rejonowy kurs przedkonkursowy dla wszystkich stowarzyszeń prowadzących przysposobienie rolnicze i podjęły wyzwanie konkursowe. Przybyły zespoły z Grabowca, Gdeszyna, Bereścia, Czartorii, Rogowa, Ornatowic, Drogojówki, Majdanu Wielkiego i Zawalowa³⁹.

4 marca 1934 roku w Grabowcu zorganizowano kurs instruktazowy dla zarządów Akcji Katolickiej parafii: Grabowiec, Gdeszyn, Zawalów⁴⁰.

Prezesem Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej w Gdeszynie była Janina Szajuk (-1934-;

³² AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 67.

³³ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 68.

³⁴ Spis DL 1929, s. 58.

³⁵ Spis DL 1932, s. 73.

³⁶ Borowski Marian, „Adresowa Książka Parafialna”, Kraków, 1932, s. 46.

³⁷ OgniwoAKDL 1933, Nr 4, s. 41.

³⁸ OgniwoAKDL 1934, Nr 1, s. 16.

³⁹ OgniwoAKDL 1934, Nr 2, s. 16.

⁴⁰ OgniwoAKDL 1934, Nr 4, s. 5.

odznaczona Związkowym Krzyżem Zasługi⁴¹.

Według stanu na 1 stycznia **1935** roku w Gdeszynie istniał oddział Katolickiego Stowarzyszenia Mężów (jeden z 56 działających na terenie diecezji lubelskiej)⁴².

5 stycznia 1935 roku w Hrubieszowie odbył się zjazd oddziałów KSM okręgu hrubieszowskiego. W zjeździe uczestniczyły oddziały m.in. z Gdeszyna, Grabowca, Duba. Wśród uczestników byli: ks. Józef Karauda (wikariusz z Grabowca), Edward Dolecki. Prezesem męskiej rady okręgu hrubieszowskiego KSM był druh Franciszek Szuper z Gdeszyna⁴³.

W **1936** roku odbyły się misje święte⁴⁴. W 1936 roku parafia Gdeszyn, wraz z kościołem filialnym w Horyszowie Ruskim, należała do dekanatu hrubieszowskiego diecezji lubelskiej. Parafia liczyła 1363 parafian⁴⁵.

W **1938** roku parafia Gdeszyn leżała w dekanacie hrubieszowskim diecezji lubelskiej i liczyła 1381 parafian. Do parafii należał kościół w Horyszowie Ruskim⁴⁶.

W czasie II wojny światowej po wkroczeniu wojsk niemieckich do Gdeszyna prawosławni zabrali kościół na cerkiew. Następnie władze przekazały kościół prawosławnym a także i inne budynki postawione staraniem katolików zostały przekazane prawosławnym ze zwrotem kosztów budowy⁴⁷.

W **1946** roku do I Komunii św. przystąpiło 93 dzieci⁴⁸.

30 kwietnia **1947** roku została przeprowadzona wizytacja dziekańska przez ks. Floriana Gąsiorowskiego – dziekana hrubieszowskiego. Podczas wizytacji stwierdzono, że ołtarze nie były konsekrowane, w parafii nie było biblioteki ani archiwum. W parafii działało 18 kółek żywego różańca, Apostolstwo Modlitwy (212 osób), Tercjarstwo (49 osób), kółko ministrantów (22 członków). Parafianie prenumerowali: „Niedziela” (25 egz.), „Głos Katolicki” (30), „Kółko Różańcowe” (15), „Posłaniec Serca Jezusowego” (15), „Rycerz Niepokalanej” (12), „Msza Święta” (10)⁴⁹.

Na budowę pomnika na grobie ks. Zygmunta Pisarskiego zebrano 70000 zł⁵⁰.

24 lipca **1948** roku biskup lubelski Stefan Wyszyński poświęcił pomnik – nagrobek ks. Zygmunta Pisarskiego.

31 sierpnia 1948 roku ks. proboszcz Franciszek B. Stysło prosi kurię o przyłączenie Bereścia do parafii Gdeszyn. Ks. dziekan hrubieszowski Florian Gąsiorowski popiera prośbę o wyłączenie Bereścia z parafii Grabowiec i przyłączenie do parafii Gdeszyn dla dobra przyszyłych mieszkańców Bereścia (wówczas Bereść nie był zamieszkały) i dla dobra parafii Gdeszyn. Ks. proboszcz parafii Grabowiec Edward Dolecki wydał opinię, że obecnie niezamieszkała wieś Bereść może być przyłączona do parafii Gdeszyna natomiast kolonia Bereść od strony Grabowca powinna pozostać przy parafii Grabowiec. 6 listopada 1948 roku biskup wydaje dekret o zmianie granic parafii Grabowiec na rzecz parafii Gdeszyn w dekanacie hrubieszowskim wieś Bereść zostaje odłączona od parafii Grabowiec i przyłączona do parafii Gdeszyn. Dekret został odczytany z ambon dwóch kościołów⁵¹.

14 października 1948 roku została przeprowadzona wizytacja dziekańska przez dziekana hrubieszowskiego ks. Floriana Gąsiorowskiego. W 1948 roku na terenie parafii były trzy

⁴¹ OgniwoAKDL 1934, Nr 4, s. 45.

⁴² OgniwoAKDL 1935, Nr 1, s. 14-15.

⁴³ OgniwoAKDL 1935, Nr 2, s. 46.

⁴⁴ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 96.

⁴⁵ Spis DL 1937, s. 54.

⁴⁶ Spis DL 1938, s. 54-55.

⁴⁷ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 95.

⁴⁸ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 96.

⁴⁹ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 96.

⁵⁰ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 111-112.

⁵¹ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 104-105, 108.

szkoły. W jednej szkole uczył religii ks. administrator Franciszek B. Sokół, w drugiej nauczyciel z misją kanoniczną a w trzeciej ks. rektor Edward Kowalski⁵².

Wizytacja pasterska parafii odbyła się 31 maja **1962** roku⁵³.

W **1966** roku do parafii Gdeszyn, w dekanacie hrubieszowskim, należały następujące miejscowości Dobromierzyce (wieś i dwie kolonie), Gdeszyn (wieś i trzy kolonie), Horyszów Ruski (wieś i dwie kolonie), Ostrówek (wieś), Peresołowice (wieś i kolonia), Zaborce (wieś)⁵⁴.

W **1970** roku parafia Gdeszyn należała do dekanatu hrubieszowskiego, diecezji lubelskiej metropolii warszawskiej⁵⁵.

W **1980** roku parafia Gdeszyn leżała w dekanacie uchańskim diecezji lubelskiej, metropolii warszawskiej. Do dekanatu Uchanie należały także parafie: Bušno, Dubienka, Grabowiec, Horyszów Ruski, Miączyn, Świdniki, Teratyn, Tuczępy, Uchanie i Zawalów⁵⁶.

W **1985** roku parafia Gdeszyn leżała w dekanacie Uchanie, diecezji lubelskiej archidiecezji lubaczowskiej. Do dekanatu Uchanie należały także parafie: Bušno, Dubienka, Grabowiec, Horyszów Ruski (wspomniany jako samodzielny ośrodek duszpasterski), Miączyn, Świdniki, Teratyn, Tuczępy, Uchanie i Zawalów⁵⁷.

Parafia Gdeszyn w dekanacie grabowieckim diecezji zamojsko-lubaczowskiej, 25 marca 1992-

25 marca **1992** roku zostaje utworzona diecezja zamojsko-lubaczowska z siedzibą w Zamościu przez papieża Jana Pawła II bullą Totus Tuus Poloniae Populus – wprowadzającą nowy podział administracyjny Kościoła katolickiego w Polsce. Diecezja weszła w skład metropolii przemyskiej jako jedna z trzech diecezji obrządku łacińskiego. Gdeszyn wszedł w skład niniejszej diecezji wraz z dekanatem grabowieckim.

Według stanu na **1994** rok jak i **1999** rok do parafii należały następujące miejscowości Gdeszyn, Gdeszyn Kolonia, Ostrówek, Zaborce. W parafii był kościół filialny w Ostrówku⁵⁸.

3 lutego **2008** roku w uroczystościach upamiętnienia 65. rocznicy męczeńskiej śmierci błogosławionego księdza Zygmunta Pisarskiego wziął udział biskup Wacław Depo, który przewodniczył mszy świętej w intencji księdza⁵⁹.

W **2010** roku do parafii należą miejscowości gminy Miączyn: Gdeszyn, Gdeszyn Kolonia oraz miejscowości gminy Trzuszczany: Ostrówek, Zaborce. Parafia wchodzi w skład dekanatu grabowieckiego.

30 stycznia **2011** uczczono pamięć błogosławionego księdza Zygmunta Pisarskiego, w 68. rocznicę śmierci byłego proboszcza parafii. Podczas uroczystości została odprawiona msza święta pod przewodnictwem biskupa pomocniczego diecezji zamojsko-lubaczowskiej Mariusza Leszczyńskiego, odbyły się modlitwy przy grobie oraz przedstawiono część artystyczną⁶⁰.

24 września **2012** roku odbyła się uroczystość 90-lecia parafii w Gdeszynie. Uroczystość rozpoczęła się mszą św. koncelebrowaną pod przewodnictwem biskupa diecezji zamojsko-lubaczowskiej Mariana Rojka. Koncelebrantami byli księża tej parafii: ks. Antoni Fuławka, ks.

⁵² AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 111-112.

⁵³ Spis DL 1966, s. 115.

⁵⁴ Spis DL 1966, s. 115.

⁵⁵ Müllerowa Lidia, Sieć parafialna Kościoła katolickiego w Polsce w 1970/72 r., Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin, 1975, s. 97.

⁵⁶ Müllerowa Lidia, Sieć parafialna Kościoła katolickiego w Polsce w 1980 roku, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin, 1982, s. 69.

⁵⁷ Müllerowa Lidia, Sieć parafialna Kościoła katolickiego w Polsce w 1985 roku, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin, 1989, s. 46-47.

⁵⁸ Schematyzm DZL 1995, s. 51.

⁵⁹ Niedziela, edycja zamojsko-lubaczowska, Nr 8, 2008, s. II.

⁶⁰ Diecezja Zamojsko-Lubaczowska <http://www.diecezja.zam-lub.pl> (v. 03.02.2011).

Franciszek Kasprzyk, ks. Tadeusz Maciejko, ks. Andrzej Wysokiński. Byli obecni także księża dekanatu grabowieckiego z ks. dziekanem Zygmuntem Żółkiewskim na czele. W mszy św. uczestniczyli parafialnie oraz goście m.in. reprezentanci Szwadronu Ułanów Ziemi Tomaszowskiej w barwach 1. Pułku Kawalerii Korpusu Ochrony Pogranicza. Biskup poświęcił odnowiony obraz Matki Bożej Wniebowziętej⁶¹.

24 kwietnia 2013 roku odbyła się uroczystość nadania sztandaru Publicznej Szkole Podstawowej im. bł. ks. Zygmunta Pisarskiego w Gdeszynie.

30 czerwca 2013 roku dotarła do Gdeszyna VI Pielgrzymka Honorowych Dawców Krwi Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej, która wyruszyła z Biłgoraja.

1 maja 2017 roku odbyła się uroczystość poświęcenia ołtarza, ambony i chrzcielnicy w kościele parafialnym w Gdeszynie przez pomocniczego biskupa diecezji zamojsko-lubaczowskiej Mariusza Leszczyńskiego.

W maju 2017 roku odbyła się, w parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Gdeszynie, peregrynacja krzyża św. Jana Pawła II.

5. Budowle parafii rzymskokatolickiej Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny (wcześniej Matki Boskiej Różańcowej) w Gdeszynie na przestrzeni zdarzeń

5.1. Kościół parafialny w Gdeszynie

22 czerwca 1919 roku administrator parafii Grabowiec, ks. Julian Kiliński, poświęcił cerkiew w Gdeszynie i oddał do użytku wszystkich katolików⁶². Kościół w Gdeszynie został kościołem filialnym parafii św. Mikołaja w Grabowcu

W 1923 roku kościół miał 12 łokci szerokości, 21 łokci długości i 9 łokci wysokości. W nawie głównej kościoła były dwa okna i w prezbiterium także dwa okna. Ganek kościoła miał szerokość 3 łokci a długość 4 łokci. Były także dwie zakrystie (w każdej po jednym oknie) i kruchta (z jednym oknem)⁶³.

W ołtarzu głównym był obraz Wniebowzięcia Matki Boskiej. W pierwszym bocznym ołtarzu był obraz Matki Boskiej Częstochowskiej a w drugim obraz Pana Jezusa Nazareńskiego. Ołtarze były drewniane malowane olejną farbą. Na chórze była fisharmonia⁶⁴.

22 marca 1927 roku ks. proboszcz Franciszek B. Sokół prosi kurię o zgodę na powiększenie kościoła w Gdeszynie o 10 m wzdłuż. Budynek ma być drewniany pokryty blachą ocynkowaną⁶⁵.

W czasie budowy (od czerwca 1927 roku) msze św. są odprawiane, za zgodą kurii, w dniu powszednim w pokoju probostwa w Gdeszynie a w niedzielę i święta w kościele filialnym w Horszowie Ruskim⁶⁶.

Rozbudowa kościoła (22mx7m) skończyła się w połowie sierpnia 1927 roku i kościół został poświęcony, za zgodą kurii, przez ks. Franciszka B. Sokoła we wrześniu tego roku⁶⁷.

Nowy kościół

⁶¹ Litwin Anna, „Dziękczynienie za 90 lat parafii Gdeszyn”, Niedziela, edycja zamojsko-lubaczowska, Nr 42 (734), 2012, s. I.

⁶² AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 8.

⁶³ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 31.

⁶⁴ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 31.

⁶⁵ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 69.

⁶⁶ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 73.

⁶⁷ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 77.

5.2. Kościół filialny w Ostrówku

5.3. Kościół filialny św. Michała Archanioła/Przemienienia Pańskiego w Horyszowie Ruskim

/Informacje o kościele, patrz: „Monografia rzymskokatolickiej parafii św. Mikołaja w Grabowcu”/

5.4. Plebania w Gdeszynie

W lutym 1922 roku plebania miała tylko jedną izdebkę bez podłogi⁶⁸.

5.5. Pozostałe budynki, działki

28 stycznia 1926 roku ks. proboszcz parafii Gdeszyn Franciszek B. Sokół prosi kurię o wyrażenie zgody na wydzierżawienie budynku mieszkalnego, tzw. organistówki w Horyszowie Ruskim na rzecz filii Mleczarni Spółdzielczej w Gdeszynie a także na wydzierżawienie plebanii w Horyszowie Ruskim na rzecz Szkoły Powszechnej w Horyszowie Ruskim (dla szkoły trzy pokoje, pozostałe pokoje i kuchnia byłaby wykorzystywane przez kościół). Ksiądz uzyskuje zgodę na wydzierżawienie budynków na okres jednego roku⁶⁹.

25 października 1927 roku ks. Franciszek B. Sokół informuje biskupa, że odrestaurował kościół prawie zupełnie, plebanie pokrył papą (na coś innego nie było parafii stać), przebudował oborę i stodołę, wyremontował dach na stodole, rozebrał rozwalającą się oborę, rozpoczął budowę spółdzielczego domu parafialnego (będącego własnością spółdzielni) a także przedłużył z dozorem szkolnym na kolejny rok szkolny (1927/28) umowę na wydzierżawienie plebanii w Horyszowie Ruskim⁷⁰.

W czasie okupacji (II wojna światowa) ziemia kościelna była uprawiana przez Ukraińców⁷¹.

W 1946 roku parafia Gdeszyn dysponowała 10 ha ziemi (9 ha ziemi ornej, 1 ha łąki) oraz ogrodem przy plebani o powierzchni 1 ½ ha. Przy kościele w Horyszowie Ruskim parafia dysponowała sześcioma ha ziemi ornej i 8 ha łąk⁷².

6. Cmentarze

6.1. Cmentarz dawny greckokatolicki, prawosławny w Gdeszynie

⁶⁸ AAL AKDL, Fundusze, budowe, cmentarze kościoła w Świdnikach, sygn. 61/IVb/112, k. 10-12.

⁶⁹ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 55.

⁷⁰ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 78.

⁷¹ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 94.

⁷² AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 94.

Zdjęcie 1 – Rok 2010, 12 kwietnia. Cmentarz d. greckokatolicki, prawosławny w Gdeszynie.

6.2. Cmentarz grzebalny w Gdeszynie

Zdjęcie 2 – Rok 2010, 13 kwietnia. Cmentarz grzebalny w Gdeszynie. W głębi krzyż fundacyjny i grób ks. Zygmunta Pisarskiego.

Od momentu ustanowienia w Gdeszynie kościoła filialnego, a właściwie od poświęcenia cerkwi 22 czerwca 1919 roku, wystąpiła potrzeba urządzenia cmentarza. Wykorzystano w tym celu dawny cmentarz greckokatolicki, który został założony w XVII wieku.

1 października 1921 roku administrator parafii Gdeszyn ks. Antoni Białowas informuje kurie, że w związku z utworzeniem parafii nastąpiła potrzeba założenia nowego cmentarza. Cmentarz będzie się mieścił na gruncie przyznanym kościołowi z dawniejszych gruntów własności „popów szyzmatyckich”. Cmentarz odległy od kościoła o 1/3 km. Plac wybrano przy współpracy z dozorem kościelnym. Plac został na razie okopany oraz został przygotowany dębowy krzyż cmentarny. Ksiądz prosił „o uchwalenie mu władzy do uskutecznienia poświęcenia cmentarza w Gdeszynie”, którą uzyskał od wikariusza generalnego⁷³.

Na cmentarzu pochowani są księża: Zygmunt Pisarski, Bazyli Stysło, Tomasz Duda.

6.3. Cmentarz wojenny w Gdeszynie

⁷³ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 20.

Zdjęcie 3 – Rok 2010, 12 kwietnia. Cmentarz wojenny w Gdeszynie.

Na cmentarzu z okresu I wojny światowej w Gdeszynie nie ma nagrobków.

6.4. Cmentarz grzebalny w Horyszowie Ruskim

Jest to cmentarz założony przez grekokatolików, wykorzystywany przez prawosławnych a współcześnie przez katolików.

W 1948 roku cmentarz został doprowadzony do należytego porządku⁷⁴.

6.1. Cmentarz dawny grekokatolicki, prawosławny w Zaborcach

Na cmentarzu znajduje się, co najmniej jeden, grób z okresu II wojny światowej.

⁷⁴ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 111-112.

Zdjęcie 4 – Rok 2010, 12 kwietnia. Cmentarz d. greckokatolicki, prawosławny w Zaborchach.

7. Podstawowe informacje

7.1. Liczba parafian

Tabela 1 – Liczba parafian na przestrzeni dziejów

Rok	Liczba
1922	842 ⁷⁵
1923	600 ⁷⁶
1925	1110 ⁷⁷
1927	1285 ⁷⁸
1928	1295 ⁷⁹
1931	1340 ⁸⁰
1932	1300 ⁸¹

⁷⁵ Spis DL 1923, s. 48.

⁷⁶ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 31.

⁷⁷ Schematyzm 1925, s. 125.

⁷⁸ Spis DL 1928, s. 49.

⁷⁹ Spis DL 1929, s. 58.

⁸⁰ Spis DL 1931, s. 59.

⁸¹ Borowski Marian, „Adresowa Książka Parafialna”, Kraków, 1932, s. 46.

Rok	Liczba
1936	1363 ⁸²
1938	1381 ⁸³
1966	2800 ⁸⁴
1994	972 ⁸⁵

7.2. Odpust parafialny

W 1966 roku obchodzono dwa odpusty: Wniebowzięcia NMP (15 sierpnia) i św. Andrzeja Boboli (16 maja)⁸⁶.

Odpust parafialny odbywa się 15 sierpnia⁸⁷.

8. Wykazy

8.1. Alfabetyczny wykaz proboszczów, administratorów

Tabela 2 – Alfabetyczny wykaz proboszczów, administratorów

Nazwisko i imię/imiona	Okres pracy w Gdeszynie
Białowąs Antoni, 1891-	15.09.1921-28.11.1922
Czapiński Antoni Henryk, 1926-1990	ok. 05.06.1960-22.06.1978
Fuławka Antoni, 1950-	10.08.1995-17.06.1998
Jaworski Antoni, 1900-1956	01.07.1930-1933
Kasprzyk Franciszek, 1951-	1991-10.08.1995
Maciejko Tadeusz, 1964-	17.06.1998-04.06.2002
Niedziółka Marian Józef, 1918-1988	1959-1960
Ostasz Ryszard Franciszek, 1967-	20.06.2007-19.08.2015
Pisarski Zygmunt	1933-30.01.1943
Pukaluk Jarosław	04.06.2002-06.06.2003
Rybiński Mariusz Stanisław, 1972-	19.08.2015-2018-
Rząd Franciszek	08.07.1978-07.02.1991
Sokół Franciszek Bolesław	-28.01.1926-31.12.1928- (1930)
Styśło Bazyli	20.03.1943-30.12.1958
Wysokiński Andrzej	2003-20.06.2007
Żółtowski Jan Nepomucen, 1861-1939	1922-31.12.1924; proboszcz

8.2. Chronologiczny wykaz proboszczów, administratorów

Tabela 3 – Chronologiczny wykaz proboszczów, administratorów

⁸² Spis DL 1937, s. 53.

⁸³ Spis DL 1938, s. 54.

⁸⁴ Spis DL 1966, s. 114.

⁸⁵ Schematyzm DZL 1995, s. 51.

⁸⁶ Spis DL 1966, s. 114.

⁸⁷ Schematyzm DZL 1995, s. 51.

L.p.	Nazwisko i imię/imiona	Okres pracy w Gdeszynie
1	Białowąż Antoni, 1891-	15.09.1921-28.11.1922
2	Żółtowski Jan Nepomucen, 1861-1939	1922-31.12.1924; proboszcz
3	Sokół Franciszek Bolesław	1925-31.12.1928- (1930)
4	Jaworski Antoni, 1900-1956	01.07.1930-31.08.1933
5	Pisarski Zygmunt, 1902-1943	01.09.1933-30.01.1943
6	Stysło Bazyli, 1886-1971	20.03.1943-30.12.1958
7	Niedziółka Marian Józef, 1918-1988	1959-05.06.1960
8	Czapiński Antoni Henryk, 1926-1990	ok. 05.06.1960-22.06.1978
9	Rząd Franciszek	08.07.1978-07.02.1991
10	Kasprzyk Franciszek, 1951-	1991-10.08.1995
11	Fuławka Antoni, 1950-	10.08.1995-17.06.1998
12	Maciejko Tadeusz, 1964-	17.06.1998-04.06.2002
13	Pukaluk Jarosław	04.06.2002-06.06.2003
14	Wysokiński Andrzej	2003-20.06.2007
15	Ostasz Ryszard Franciszek, 1967-	20.06.2007-19.08.2015
16	Rybiński Mariusz Stanisław, 1972-	19.08.2015-2018-

9. Proboszczowie, administratorzy

Co najmniej w okresie styczeń-marzec 1923 roku, styczeń 1925 roku był wakat na stanowisku administratora/proboszcza w Gdeszynie⁸⁸.

9.1. Białowąż Antoni, 1891-

Urodził się 7 grudnia 1891 roku. Wyświęcony w 1916 roku. **Ksiądz z diecezji przemyskiej**⁸⁹.

Wikariusz parafii Rokitnica (), Tuligłowy ().

Administrator parafii Kobylany () a następnie wikariusz parafii Żmigród Nowy (1921-15.09.1921).

Administrator/proboszcz parafii Gdeszyn⁹⁰ (15.09.1921-28.11.1922), św. Jana Chrzciciela, św. Stanisława BM i św. Katarzyny PM w Rzeplinie⁹¹ (28.11.1922-1931, dekanat tyszowiecki), Surhów (1931-).

Wyjechał na misję do Brazylii⁹² (połowa kwietnia 1935-maj 1935). Duszpasterz przy kościele Matki Boskiej Częstochowskiej w Porto Alegre⁹³.

9.2. Czapiński Antoni Henryk, 1926-1990, administrator

⁸⁸ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 29-30; Schematyzm 1925, s. 125.

⁸⁹ Spis DL 1923, s. 80; Spis DL 1938, s. 108.

⁹⁰ AAL AKDL, Fundusze, budowle, cmentarze kościoła w Świdnikach, sygn. 61/IVb/112, k. 16; AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 19, 29.

⁹¹ Spis DL 1923, s. 80; Schematyzm 1925, s. 129; Spis DL 1929, s. 94; IWL 1925, s. 108.

⁹² Spis DL 1938, s. 108; Echo Polskiej Misji Katolickiej w Brazylii, Kurytyba, 2010, Nr 8-9, s. 8; Szczerbiński Marek (red), Wasilewski Krzysztof (red), „Polski misjonarz na argentyńskiej ziemi”, Gorzów Wielkopolski, 2011, s. 185, 186.

⁹³ Echo Polskiej Misji Katolickiej w Brazylii, Kurytyba, 2010, Nr 8-9, s. 8.

Urodził się 14 czerwca 1926 roku w Mętowie (wówczas parafia Czerniejów). Wyświęcony 24 czerwca 1951 roku⁹⁴.

Wikariusz parafii Tyszowce (25.06.1951-1954), Lubartów (1954-1957), Krasnobród (1957-1960).

Administrator parafii Gdeszyn (ok. 05.06.1960-22.06.1978).

Rezydent parafii św. Tomasza w Zamościu (23.06.1978-ok. wrzesień 1979). Kapelan Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Misjonarek Maryi w Łabuniach (ok. wrzesień 1979-1985), Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża w Żuławie (1985-1990).

Zmarł 18 kwietnia 1990 roku w Lublinie. Pochowany na cmentarzu w Czerniejowie (gmina Jabłonna, pow. lubelski).

9.3. Fuławka Antoni, 1950-

Urodził w 1950 roku. Pochodzi z parafii św. Pierwszych Męczenników w Częstochowie, św. Jadwigi Królowej w Częstochowie (te parafie szczytają się tym powołaniem). Wyświęcony 4 czerwca 1978 roku⁹⁵.

Rektor Samodzielnego Ośrodka Duszpasterskiego św. Anny w Wasylowie Wielkim⁹⁶ (1987-10.08.1995). Administrator/proboszcz parafii Gdeszyn (10.08.1995-17.06.1998).

Ekskardynowany do archidiecezji częstochowskiej (17.06.1998).

Administrator parafii św. Barbary w Prucisku (1998-2005). Proboszcz parafii św. Urszuli w Krępej (2005-2018-).

Odnznaczony godnością „Expositorium Canonice”⁹⁷.

9.4. Jaworski Antoni, 1900-1956, proboszcz

Urodził się 25 maja 1900 roku we wsi Samokłęski (gmina Kamionka, pow. lubartowski), syn Szczepana (rolnika) i Anny. Wyświęcony 14 czerwca 1924 roku⁹⁸.

Wikariusz parafii Kurów (1924-1925), Biskupice (1925), Krzczonów (1926-1928), Wilków (1928-30.06.1930).

Proboszcz parafii Gdeszyn (01.07.1930-31.08.1933), św. Michała Archanioła w Perespie (01.09.1933-1938), Narodzenia NMMP w Krzeszowie (1938-1946), św. Marcina w Lublinie (1947-1954; Zemborzyce).

Zmarł, jako emeryt, 7 września 1956 roku. Pochowany na cmentarzu w Zemborzycach.

9.5. Ostasz Ryszard Franciszek, 1967-

⁹⁴ Spis DL 1966, s. 114; Tablica nagrobna na cmentarzu w Czerniejowie.

⁹⁵ Schematyzm DZL 1995, s. 104, 114.

⁹⁶ Schematyzm DZL 1995, s. 80.

⁹⁷ Schematyzm DZL 1995, s. 96.

⁹⁸ Spis DL 1931, s. 59; Spis DL 1938, s. 92; Spis DL 1966, s. 213; APL APRKamionka, sygn. 35/1835/0/2.4/91, k. 35/104; „Rozpalimy życie naszej życzliwej pamięci” – <http://zs8.lublin.eu> (v. 15.05.2018); Tablica nagrobna na cmentarzu w Zemborzycach.

Zdjęcie 5 – Rok 2011, 19 czerwca. Gdeszyn. Ks. proboszcz Ryszard Ostasz (autor zdjęcia Anna Litwin).

Urodził się w 1967 roku w parafii św. Apostołów Piotra i Pawła w Terebiniu. W roku szkolnym 1994/1995 był na czwartym roku na Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej w Lublinie. Świecenia kapłańskie otrzymał, w Zamościu, 6 czerwca 1998 roku, z rąk biskupa diecezji zamojsko-lubaczowskiej Jana Śrutwy⁹⁹.

Wikariusz parafii MB Szkaplerznej w Łabuniach (1998-2000), Dubienka (2000-20.06.2001), Najświętszego Serca Pana Jezusa w Tomaszowie Lubelskim (20.06.2001-20.06.2007).

Proboszcz parafii Gdeszyn (20.06.2007-19.08.2015), Tuczępy (19.08.2015-2018-).

Diecezjalny duszpasterz osób głuchoniemych (1998-). Kapelan Związku Strzeleckiego „Strzelec” w Tomaszowie Lubelskim (10.05.2002-), Honorowych Dawców Krwi w Tomaszowie Lubelskim (2006-).

9.6. Kasprzyk Franciszek, 1951-

Urodził się w 1951 roku w parafii Tarnawatka. Magister. Świecenia kapłańskie otrzymał, 18 czerwca 1978 roku w katedrze w Lublinie, z rąk biskupa lubelskiego Bolesława Pylaka¹⁰⁰.

Wikariusz parafii Nabróż (), Dorohusk (), Krasnobród ().

Proboszcz parafii Gdeszyn (1991-10.08.1995).

Rezydent (10.08.1995-2018-).

9.7. Maciejko Tadeusz, 1964-

⁹⁹ Schematyzm DZL 1995, s. 27; Schematyzm DZL 1999, s. 75; Schematyzm DZL 2010, s. 67; Diecezja Zamojsko-Lubaczowska <http://www.zamosc.opoka.org.pl> (v. 25.02.2010);

¹⁰⁰ Schematyzm DZL 1995, s. 51, 104, 114.

Zdjęcie 6 – Rok 2010. Ks. Tadeusz Maciejko.

Urodził się w 1964 roku w miejscowości Chotyłub (parafia Cieszanów), syn () i Anieli (zm. 17.11.2012). Magister. Absolwent Wyższego Seminarium Duchownego w Lublinie. Święcenia kapłańskie przyjął, 9 czerwca 1990 roku w Lubaczowie, z rąk biskupa Mariana Jaworskiego¹⁰¹.

Wikariusz parafii Bełzec (1990-1992), Żniatyn (1992-1993), Narodzenia NMP w Oleszycach (1993-17.06.1998).

Proboszcz parafii Gdeszyn (17.06.1998-04.06.2002). Duszpasterz archidiecezji chicagowskiej (ok. 04.06.2002-; USA). Rezydent parafii Potok Górny (2009-26.06.2010), św. Trójcy w Komarowie (26.06.2010-27.06.2015), NSPJ w Tomaszowie Lubelskim (27.06.2015-01.08.2015).

9.8. Niedziółka Marian Józef, 1918-1988

Urodził się 7 września 1918 roku. Wyświęcony w 1944 roku. Magister filozofii (KUL, 1951)¹⁰².

Wikariusz parafii Łopiennik (1944), Narodzenia NMP w Chełmie (1944-1945), św. Jana w Lublinie (1949-).

Administrator parafii Gdeszyn (09.06.1959-05.08.1960).

Proboszcz parafii św. Macieja Apostoła i św. Katarzyny PM w Ratoszynie (dekanat bełżycki, 05.08.1960-1966-),

Proboszcz parafii Matki Boskiej Częstochowskiej w Kazimierzówce (1979-1981; koło Lublina).

W 1981 roku przeszedł na emeryturę.

Zmarł 5 lipca 1988 roku. Pochowany na rzymskokatolickim cmentarzu w Lublinie, przy ulicy Lipowej.

9.9. Pisarski Zygmunt, 1902-1943, błogosławiony Kościoła katolickiego

¹⁰¹ Schematyzm DZL 1995, s. 50, 107, 117; Schematyzm DZL 1999, s. 61.

¹⁰² Spis DL 1966, s. 86; Tablica nagrobna na rzymskokatolickim cmentarzu w Lublinie, przy ul. Lipowej.

Zdjęcie 7 – Ks. Zygmunt Pisarski (zdjęcie z nagrobka; foto Henryk Kulik).

Urodził się 24 kwietnia 1902 roku w Krasnymstawie, syn Stanisława (murarza) i Władysławy z Banaszekiewiczów małżonków Pisarskich. Został ochrzczony w kościele św. Franciszka Ksawerego w Krasnymstawie. Miał dwójkę rodzeństwa. Absolwent Gimnazjum w Krasnymstawie (?). W 1918 roku wyjechał do Włocławka. Absolwent Gimnazjum im. św. Piusa X we Włocławku (1921)¹⁰³.

W 1921 roku wstąpił do Seminarium Duchownego w Lublinie. 27 czerwca 1926 roku został wyświęcony na kapłana, w katedrze lubelskiej, przez pomocniczego biskupa lubelskiego Adolfa Józefa Bożeńca Jełowickiego.

Wikariusz parafii Modliborzyce (1926-1927), Sól (koło Biłgoraja; 1927-1928). Organizował nową parafię w Zamchu (1928-01.04.1930).

Proboszcz parafii św. Jana Chrzciciela w Trzęsinach (dekanat szczepreszyński, 01.04.1930-11.01.1932), św. Michała Archanioła w Perespie (dekanat tyszowiecki, 11.01.1932-1933), Gdeszyn (01.09.1933-30.01.1943).

Zginął, z rąk okupanta, 30 stycznia 1943 roku w Gdeszynie. Pochowany na cmentarzu parafialnym w Gdeszynie.

Nagrobek 1 – Rok 2008, 19 października. Nagrobek ks. Zygmunta Pisarskiego na cmentarzu w Gdeszynie (foto Henryk Kulik).

13 czerwca 1999 roku w Warszawie zostaje beatyfikowany przez papieża Jana Pawła II.

¹⁰³ Spis DL 1931, s. 88; Parafia św. Franciszka Ksawerego w Krasnymstawie <http://www.franciszek-ksawery.org> (v. 25.02.2012); „Elenchus Convocatorum ad Synodum, 1928, Lublin”; Tablica nagrobna na cmentarzu parafialnym w Gdeszynie.

9.10. Pukaluk Jarosław, 1963-

Urodził się w 1963 roku w parafii Wiszniów. Magister teologii. Absolwent Seminarium Duchownego w Lublinie. Świecenia kapłańskie przyjął, 10 grudnia 1988 roku w Lublinie, z rąk biskupa lubelskiego Bolesława Pylaka¹⁰⁴.

Wikariusz parafii Milejów (14.01.1988-12.04.1988), Nabróż (12.04.1988-1993), św. Bartłomieja w Goraju (1993-1995).

Kapelan Szpitala Zespołonego w Zamościu (1995-04.06.2002).

Administrator/proboszcz parafii Gdeszyn (04.06.2002-06.06.2003).

Proboszcz parafii Honiatycze (06.06.2003-).

Urlop (17.08.2016-2018-).

9.11. Rybiński Mariusz Stanisław, 1972-

Urodził się w 1972 roku w parafii Tarnoszyn. Magister teologii. Wyświęcony, w Zamościu, 7 czerwca 1997 roku¹⁰⁵.

Wikariusz parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Tomaszowie Lubelskim (), Krasnobród (1999-2001), Nabróż (20.06.2001-2002-), Trójcy Przenajświętszej i Narodzenia NMP w Trzeszczanach (2007-lipiec 2008), Najświętszej Marii Panny Królowej Polski w Hucisku (lipiec 2008-2009), Chrystusa Króla w Biłgoraju (2009-2010-).

Proboszcz parafii Tuczepy (-19.08.2015), Gdeszyn (19.08.2015-2018-).

9.12. Rząd Franciszek, 1932-2009, kanonik

Urodził się 11 lutego 1932 roku. Otrzymał święcenia kapłańskie, 19 kwietnia 1959 roku, z rąk biskupa Ryszarda Karpińskiego¹⁰⁶.

Wikariusz parafii *Klesztów* (1959-), św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty w Chłaniowie¹⁰⁷ (dekanat turobiński, 1964-1966-), *Częstoborowicach* (1974-08.07.1878).

Administrator/proboszcz parafii Gdeszyn (08.07.1978-07.02.1991). Proboszcz parafii Tarnogóra (1991-1996), Dęba (1996-07.06.2002). Z dniem 1 lipca 2002 roku przechodzi na emeryturę.

Kanonik Kapituły Kolegiaty Zamojskiej (mian. 09.10.1990)¹⁰⁸.

Zmarł 4 lutego 2009 roku. Pochowany w grobowcu księży na cmentarzu w Janowie Lubelskim¹⁰⁹.

9.13. Sokół Franciszek Bolesław, 1886-1971

¹⁰⁴ Schematyzm DZL 1995, s. 47, 107, 116.

¹⁰⁵ Diecezja Zamojsko-Lubaczowska <http://www.zamosc.opoka.org.pl> (v. 05.08.2009); Schematyzm DZL 2010, s. 61.

¹⁰⁶ Spis DL 1966, s. 184.

¹⁰⁷ Spis DL 1966, s. 184.

¹⁰⁸ Tablica informacyjna na cmentarzu w Janowie Lubelskim.

¹⁰⁹ Tablica informacyjna na cmentarzu w Janowie Lubelskim.

Zdjęcie 8 – Rok 2012, 6 października. Ks. kanonik Franciszek Bolesław Sokół (zdjęcie na nagrobku).

Urodził się 4 (3¹¹⁰) grudnia 1886 roku. Wyświęcony w 1912 roku¹¹¹. Ksiądz z diecezji Covington w Stanach Zjednoczonych Ameryki

Rektor kościoła św. Jerzego w Biłgoraju (-1922-jesień 1925; parafia Wniebowzięcia NMP w Biłgoraju) oraz prefekt szkół w Biłgoraju (-1.01.1925-)¹¹².

Proboszcz parafii Gdeszyn¹¹³ (1925-grudzień 1928-).

Od lata 1930 roku przebywał poza diecezją, w Brazylii¹¹⁴.

Proboszcz parafii św. Stanisława Biskupa w Wielączy¹¹⁵ (13.08.1942-01.07.1964). Na emeryturze przebywał, jako rezydent w parafii św. Jana Chrzciciela w Nałęczowie-Bochotnicy¹¹⁶ (1964-1966-).

Kanonik honorowy Kapituły Kolegiaty Zamojskiej (odzn. 1956)¹¹⁷.

Kapelan Armii Hallera (w stopniu pułkownika)¹¹⁸.

Profesor Seminarium Duchownego w Lublinie¹¹⁹.

Zmarł 18 lutego 1971 roku. Pochowany na cmentarzu w Wielączy¹²⁰.

9.14. Stysło Bazyli (Stysło Wasilij Wasiliewicz, Стисло Василий Васильевич), 1887-1958

¹¹⁰ Spis DL 1929, s. 58; Spis DL 1928, s. 49

¹¹¹ Spis DL 1929, s. 58; Spis DL 1938, s. 109; Tablica nagrobna na cmentarzu parafialnym w Wielączy.

¹¹² Spis DL 1923, s. 39; Schematyzm 1925, s. 122, 124.

¹¹³ Spis DL 1928, s. 49; Spis DL 1929, s. 58; AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 55, 78.

¹¹⁴ Spis DL 1938, s. 109.

¹¹⁵ Strona internetowa parafii Wielączy (wersja z dnia 24.04.2011); Tablica nagrobna na cmentarzu parafialnym w Wielączy.

¹¹⁶ Spis DL 1966, s. 112.

¹¹⁷ Spis DL 1966, s. 30.

¹¹⁸ Tablica nagrobna na cmentarzu parafialnym w Wielączy.

¹¹⁹ Tablica nagrobna na cmentarzu parafialnym w Wielączy.

¹²⁰ Tablica nagrobna na cmentarzu parafialnym w Wielączy.

Zdjęcie 9 – ks. Bazyli Stysło (zdjęcie z nagrobka).

Urodził się 20 stycznia 1887 roku w **Jakszczańcach** (pow. przemyski), syn Bazylego i Pelagii z Masełków małżonków Stysło. Maturę uzyskał w polskim gimnazjum w Przemyślu. W 1908 roku wstąpił do Generalnego Seminarium Duchownego we Lwowie (unickiego). Ukończył Wydział Teologiczny na Uniwersytecie Lwowskim. 7 listopada 1913 roku otrzymał święcenia kapłańskie w obrządku unickim¹²¹. Wyświęcony na kapłana unickiego w 1912 roku¹²².

Dat urodzenia jak i wyświęcenia występuje publikacjach bardzo dużo (ur. 12 stycznia 1887 roku i został wyświęcony 10 października 1913 roku¹²³; urodził się 20 stycznia 1887 roku, wyświęcony 7 listopada 1913 roku¹²⁴).

Wikariusz parafii Żółtańce (1913-1915). W maju 1915 został zatrzymany i wywieziony do Orenburga (blisko gór Ural), gdzie przebywał pod nadzorem policji do października 1917 roku. W drodze powrotnej do kraju zatrzymał się na terenie diecezji łucko-żytomierskiej. W 1919 roku na propozycję biskupa tej diecezji Ignacego Dub-Dubowskiego podjął pracę na stanowisku administratora parafii Emilczyn (dekanat Nowogród Wołyński)¹²⁵. Pod zarzutem szpiegostwa na rzecz Polski był dwukrotnie aresztowany. Pierwszy raz 29 grudnia 1923 roku. W czerwcu 1924 roku zostaje ponownie aresztowany i uwięziony w Korosteniu (do grudnia 1925), następnie na Łubiance w Moskwie. Zostaje skazany na karę śmierci, z zamianą wyroku na 10 lat łagru na Wyspach Sołowieckich (Morze Białe), z końcem wyroku przypadającym na 6 grudnia 1936 roku, oraz na 5 lat zesłania na Syberię po ukończeniu pierwszego wyroku. Na tzw. Sołówki przybył 26 lutego 1928 roku. W pierwszej połowie 1930 roku został przeniesiony na wyspę Anzer (oddalonej ok. 30 km od głównej wyspy – Wyspy Sołowieckiej¹²⁶), gdzie w grupie ponad 30 księży katolickich wykonywał ciężkie roboty. Po wykryciu rzekomego antysowieckiego ugrupowania wśród więzionych tam 32 księży katolickich wystąpiono z wnioskiem o przedłużenie kary do 10 lat. Jednak dzięki staraniom rodziny zostaje wciągnięty na listę wymiany więźniów i 15 września 1932 roku w grupie 18 księży przybył do Polski.

Na propozycję biskupa rzymskokatolickiej diecezji łuckiej Adolfa Piotra Szelażka

¹²¹ Spis DL 1966, s. 214; Dzwonkowski Roman (ksiądz), „Martyrologium. Losy duchowieństwa katolickiego w ZSSR 1917-1939” (wersja elektroniczna na stronie KUL).

¹²² Spis DŁuck 1937, s. 90.

¹²³ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 96.

¹²⁴ Spis DL 1966, s. 214; Dzwonkowski Roman (ksiądz), „Martyrologium. Losy duchowieństwa katolickiego w ZSSR 1917-1939” (wersja elektroniczna na stronie KUL).

¹²⁵ Dzwonkowski Roman (ksiądz), „Martyrologium. Losy duchowieństwa katolickiego w ZSSR 1917-1939” (wersja elektroniczna na stronie KUL).

¹²⁶ Na wyspie znajduje się monastyr zapisany na listę zabytków UNESCO.

pozostał w niej i inkardynował się do niej (inkardynacja-przynależność). Został rzymskokatolickim księdzem. Proboszcz parafii Steżarzyce¹²⁷ (1933-1939, dekanat włodzimierski diecezji łuckiej; Wołyń).

Po wybuchu wojny 1939 roku przeniósł się do diecezji lubelskiej. Wikariusz parafii Horodło (1941).

Administrator parafii Zubowice z obowiązkiem katechizacji na terenie parafii Tyszowce (1942-do wysiedlenia, tj. 17.12.1942) oraz administrator i następnie proboszcz parafii Gdeszyn (20.03.1943-30.12.1958)¹²⁸. Na przełomie 1943/1944 wyjechał m.in. z kościelnym Tadeuszem Rypińskim w okolice Annopola. Prawdopodobnie na przełomie tych lat pełnił funkcję administratora parafii Dub (do sprawdzenia która wersja jest prawdziwa). Przed nominacją do parafii Gdeszyn rezydował we wsi Kolonia Czartowczyk, koło Wożuczyna (około dwóch tygodni).

Prowadził rekolekcje wielkopostne m.in. w parafii Tuczępy (1949, 1951)¹²⁹.

Jesienią 1958 roku ciężko zachorował. Zmarł 30 grudnia 1958 roku w szpitalu w Lublinie. Ciało zostało przewiezione do Horyszowa Ruskiego skąd przeniesiono na plebanię do Gdeszyna. Pogrzeb odbył się 2 stycznia 1959 roku w Gdeszynie. W pogrzebie uczestniczyło bardzo dużo księży z lubelskim biskupem pomocniczym Henrykiem Strąkowskim na czele. W pogrzebie uczestniczyli wszyscy księża (trzech) z Grabowca¹³⁰.

Należy znaleźć ewentualne powiązanie ks. Bazylego z Klaudiuszem Stysło pseudonim Biały (1917-1944) żołnierzem 27. Wołyńskiej Dywizji AK.

Nagrobek 2 – Rok 2014, 13 kwietnia. Nagrobek ks. Bazylego Stysło na cmentarzu w Gdeszynie (foto Henryk Kulik).

Będąc księdzem unickim był żonaty i miał dwóch synów. Żona umarła podczas porodu drugiego syna. Synowie będąc członkami Armii Krajowej zginęli w walce z wojskami hitlerowskimi¹³¹.

¹²⁷ Dzwonkowski Roman (ksiądz), „Martyrologium. Losy duchowieństwa katolickiego w ZSSR 1917-1939” (wersja elektroniczna na stronie KUL), indeks nazwisk; Spis DŁuck 1933, s. 87; Spis DŁuck 1934, s. 84; Spis DŁuck 1936, s. 90; Spis DŁuck 1937, s. 90; Spis DŁuck 1938, s. 90.

¹²⁸ Dzwonkowski Roman (ksiądz), „Martyrologium. Losy duchowieństwa katolickiego w ZSSR 1917-1939” (wersja elektroniczna na stronie KUL), indeks nazwisk; AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 96; Spis DL 1966, s. 214.

¹²⁹ KPT T1, s. 22, 29.

¹³⁰ KP T1 s. 138; Tablica informacyjna na nagrobku; Spis DL 1966, s. 214.

¹³¹ Spis DL 1966, s. 214; Dzwonkowski Roman (ksiądz), „Martyrologium. Losy duchowieństwa katolickiego w ZSSR 1917-1939” (wersja elektroniczna na stronie KUL).

9.15. Wysokiński Andrzej, 1964-

Urodził się w 1964 roku. Świecenia kapłańskie przyjął, 18 maja 1991 roku, z rąk biskupa lubelskiego Bolesława Pylaka¹³².

Wikariusz parafii Radzięcin (), Najświętszego Serca Jezusa w Tomaszowie (1993-1998).
Administrator/proboszcz parafii św. Apostołów Piotra i Pawła w Machnowie Nowym (1998-06.06.2003), Gdeszyn (06.06.2003-20.06.2007).

Proboszcz parafii Krzyża Świętego w Żurawcach (20.06.2007-2010), **Narodzenia NMP w Niemstowie (20.08.2014-2018-)**.

9.16. Żółtowski Jan Nepomucen, 1861-1939

Urodził się 15 stycznia 1861 roku w Płocku, syn Antoniego (1823-1896) i Marianny z Karpińskich. Uczęszczał do Seminarium w Petersburgu (1823-1886). Wyświęcony w 1886 roku¹³³.

Pracował w diecezji płockiej (do przeszukania schematyzm tej diecezji) i lubelskiej. Wikariusz parafii Brok (1886-), Gąsewo, Długosiodło (1887-1893). Następnie był trzy lata na misji w USA.

W 1908 roku rozpoczął pracę w diecezji lubelskiej¹³⁴. Wikariusz parafii Rudno ().

Administrator parafii św. Marii Magdaleny w Sernikach¹³⁵ (-1914-; dekanat lubartowski).
Rezydent zamieszkały w Lublinie (-1917-)¹³⁶.

Administrator parafii Dub¹³⁷ (-ok. luty 1919), Matczyn¹³⁸ (ok. luty 1919-).

Proboszcz parafii Horyszów Polski (1921-1922), Zawalów¹³⁹ (-31.12.1922), **Rektor kościoła w Horyszowie Ruskim¹⁴⁰ (1922-; parafia r.l. Zawalów).**

Proboszcz parafii Gdeszyn¹⁴¹ (1922-31.12.1924).

Na emeryturze od 1 grudnia 1922 roku. Decyzja emerytalna została wydana przez **MWRiOP w Warszawie 21 maja 1924 roku¹⁴².**

Rezydent w Horyszowie Ruskim (-1925-), **Honiatyczach (-1927-), Kozłówce (-1928-), Lubartowie (-1937-)¹⁴³.**

Brat: Stefan Feliks (ksiądz, pracował m.in. w Uchaniach)¹⁴⁴.

Zmarł 30 lipca 1939 roku w Lubartowie¹⁴⁵.

¹³² Schematyzm DZL 1995, s. 83, 107, 117; Predko Stanisław, „Uroczystości jubileuszowe w Żurawcach”, Niedziela, edycja zamojsko-lubaczowska, Nr 42 (734), 2012, s. VI.

¹³³ Spis DL 1915, s. 46; Schematyzm 1925, s. 125; Żółtowski Andrzej Mieczysław, „Duchowni w rodzinie Żółtowskich” w „Związek Rodu Żółtowskich”, kwartalnik, Nr 16, ed. elektroniczna, Skierniewice, kwiecień-grudzień 1997; AAN MWRiOP, sygn. 2/14/0/5/606, k. 448.

¹³⁴ Żółtowski Andrzej Mieczysław, „Duchowni w rodzinie Żółtowskich” w „Związek Rodu Żółtowskich”, kwartalnik, Nr 16, ed. elektroniczna, Skierniewice, kwiecień-grudzień 1997.

¹³⁵ Spis DL 1915, s. 46.

¹³⁶ AAL LKB, Fundusze, budowle, cmentarze kościoła w Miączynie, sygn. 61/IVb/78, k. 10.

¹³⁷ ZLub 1919, Nr 75, s. 2.

¹³⁸ ZLub 1919, Nr 75, s. 2.

¹³⁹ AAN MWRiOP, sygn. 2/14/0/5/606, k. 448.

¹⁴⁰ Spis DL 1923, s. 80.

¹⁴¹ IWL 1925, s. 103; AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 31; Spis DL 1923, s. 48.

¹⁴² AAN MWRiOP, sygn. 2/14/0/5/606, k. 449.

¹⁴³ Schematyzm 1925, s. 125; Spis DL 1928, s. 93; Spis DL 1929, s. 102; Spis DL 1938, s. 107.

¹⁴⁴ Żółtowski Andrzej Mieczysław, „Duchowni w rodzinie Żółtowskich” w „Związek Rodu Żółtowskich”, kwartalnik, Nr 16, ed. Elektroniczna, Skierniewice, kwiecień-grudzień 1997.

¹⁴⁵ Żółtowski Andrzej Mieczysław, „Duchowni w rodzinie Żółtowskich” w „Związek Rodu Żółtowskich”, kwartalnik, Nr 16, ed. elektroniczna, Skierniewice, kwiecień-grudzień 1997.

10. Wikariusze, rezydenci, rektorzy

10.1. Bolesta Jan, 1937-2006, wikariusz parafii Gdeszyn

Urodził się 1 stycznia 1937 roku w Biskupicach. Święcenia kapłańskie przyjął 9 kwietnia 1961 roku w Lublinie¹⁴⁶.

Wikariusz parafii Gdeszyn (1961), Tereszpól (1961-1963), Chłaniów (1963-1964), Klesztów (1964-1965), Czerniejów (1965-1966), Trójcy Przenajświętszej i Narodzenia NMP - Kiełczewice (1966-1968), Boby (1968-1969), Chodel (1969-1971), Łaszczów (1971-1973), Janów Lubelski (1973-1977), Kijany (wrzesień 1977-wrzesień 1982).

Proboszcz parafii Józefów nad Wisłą (wrzesień 1982-1987). Wikariusz parafii pod wezwaniem św. Michała w Lublinie (1987-2001). Od roku 2001 na emeryturze.

Zmarł 7 października 2006 roku w Lublinie. Pogrzeb, odbył się 10 października 2006 roku, w kościele pod wezwaniem św. Michała Archanioła w Lublinie. Pochowany w grobie rodzinnym na Majdanku.

10.2. Duda Tomasz Jan, 1935-2005, wikariusz parafii Gdeszyn, rektor

Patrz hasło „Duda Tomasz Jan” w rozdziale powołania z terenu parafii Gdeszyn.

10.3. Gašiorowski Kazimierz, 1883-1966, wikariusz parafii Gdeszyn, rektor

Urodził się 4 marca 1883 roku. Wyświęcony w 1912 roku¹⁴⁷.

Wikariusz parafii św. Agnieszki w Lublinie (na Kalinowszczyźnie, 1912-).

Proboszcz parafii Czernięcin (-14.10.1920), Tuczępy (15.10.1920-kwiecień 1937).

Rektor kościoła św. Michała Archanioła w Horyszowie Ruskim – kościoła filialnego parafii Gdeszyn (1937-1938-; wikariusz parafii Gdeszyn).

Proboszcz parafii Matki Boskiej Anielskiej w Staroście (1953-1956). Rektor kościoła w Honiatyczach (1956-).

Zmarł, jako emeryt, 29 sierpnia 1966 roku. Pochowany na cmentarzu przykościelnym w Honiatyczach.

10.4. Kowalski Edward, 1914-, wikariusz parafii Gdeszyn, rektor

Urodził się 14 marca 1914 roku. Wyświęcony w 1934 roku¹⁴⁸.

Wikariusz parafii Krzczonów (1944-1945). Rektor kościoła filialnego parafii Gdeszyn w Horyszowie Ruskim (11.05.1948- 31.01.1950; wikariusz parafii Gdeszyn)¹⁴⁹.

10.5. Wolski Edward, 1918-1997, wikariusz parafii Gdeszyn, rektor

Urodził się 24 grudnia 1918 roku w Ostrowie Krupskim (pow. krasnostawski). Absolwent Seminarium Duchownego w Lublinie. Wyświęcony w 1953 roku¹⁵⁰.

Wikariusz parafii Gdeszyn (29.06.1963-kwiecień 1968) stale zamieszkującym, jako rektor, przy kościele w Horyszowie Ruskim. Na prośbę księdza proboszcza parafii Grabowiec

¹⁴⁶ Archidiecezja Lubelska <http://www.kuria.lublin.pl> (v. 18.09.2010), Spis DL 1966, s. 94.

¹⁴⁷ Schematyzm 1925, s. 125; Spis DL 1923, s. 50; Spis DL 1928, s. 53; Spis DL 1929, s. 61; Spis DL 1931, s. 29; Spis DL 1932, s. 80; Spis DL 1937, s. 57; Spis DL 1938, s. 54, 55; Spis DL 1966, s. 217; IWL 1925, s. 103; KAL 1913, s. 74; GłL 1920, Nr 283, s. 3; KPT T1, s. 2, 5

¹⁴⁸ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 111-112.

¹⁴⁹ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 111-112.

¹⁵⁰ Spis DL 1966, s. 114-115.

objął nauczanie religii dzieci w Czartorii¹⁵¹.

Proboszcz parafii Dzierzkowice (), Horodło (), Bończa (), Horodyszcze Stare (), MB Królowej Polski i św. Marcina w Grabówce (17.10.1975-).

Kapelan Samodzielnej Placówki Duszpasterskiej w Nowinach (1992-; archidiecezja lubelska).

Kanonik.

Zmarł, na emeryturze, w 1997 roku.

11. Powołania z terenu parafii Gdeszyn

11.1. Duda Tomasz Jan, 1935-2005, wikariusz parafii Gdeszyn, rektor

Zdjęcie 10 – Rok 2010, 13 kwietnia. Ks. Tomasz Duda (zdjęcie z nagrobka, foto Henryk Kulik).

Urodził się 23 lipca 1935 roku w Dobromierzycach (parafia r.l. Gdeszyn), syn Józefa (1905-1972) i Aniel (1916-1997) małżonków Duda. Święcenia kapłańskie przyjął w dniu 9 kwietnia 1961 roku w Lublinie. Magister teologii¹⁵².

Wikariusz parafii Sól, Końskowola, Siedliszcze, Krzczonów (1963-1965), Moniatycze (1966-1967-). Rektor kościoła w Horyszowie Ruskim (ok. 01.04.1968-03.07.1968; wikariusz parafii Gdeszyn). Wikariusz parafii Kazimierzówka, Potok Wielki, Niemce, Wojciechów i Turobin.

Proboszcz parafii Zamch.

Przeszedł na emeryturę. Zmarł 4 sierpnia 2005 roku w Lublinie.

Pogrzeb odbył się 6 sierpnia 2005 roku. Ksiądz został pochowany, w rodzinnym grobowcu, na cmentarzu parafialnym w Gdeszynie.

¹⁵¹ Spis DL 1966, s. 114-115; KP T1, s. 180, 182.

¹⁵² Spis DL 1966, s. 118; Archidiecezja Lubelska <http://www.kuria.lublin.pl> (v. 15.04.2010); Tablica informacyjna na nagrobku.

Nagrobek 3 – Rok 2010, 13 kwietnia. Nagrobek ks. Tomasza Dudy na cmentarzu w Gdeszynie (foto Henryk Kulik).

11.2. Soroka Jan, 1905-

Urodził się 18 października (listopada) 1905 roku w Gdeszynie. Wyświęcony w 1930 roku¹⁵³.

Administrator parafii św. Mikołaja Biskupa w Rudnie (dekanat lubartowski, 1953-1966-).

Kanonik honorowy Kapituły Katedralnej Lubelskiej (odznaczony 1966). Proboszcz konsultor prosynodalny (-1966-).

11.3. Stormke Antoni Teofil, 1905-1970

Urodził się 20 grudnia 1905 roku w Gdeszynie (parafia r.l. Grabowiec), syn Antoniego (ekonom dóbr Gdeszyn) i Stefanii z Przemyckich małżonków Stormke. Ochrzczony 27 grudnia 1905 roku w kościele r.l. w Grabowcu przez administratora parafii Grabowiec ks. Antoniego Komorowskiego. Rodzicami chrzestnymi był: Józef Stormke i Leonia Stormke¹⁵⁴. Wyświęcony Proboszcz parafii Rokitno (1949-1950; współcześnie diecezja siedlecka), Radcze (1953-1956; współcześnie diecezja siedlecka).

Zmarł 13 lipca 1970 roku w Siedlcach.

11.4. Miszczuk Aleksander, 1905-1982, prałat

Urodził się 14 lutego 1905 roku w Gdeszynie. Uczęszczał do 8-klasowego Gimnazjum im. Stanisława Staszica w Hrubieszowie. Prawdopodobnie będąc uczniem tego gimnazjum (w 1925 roku) podpisał deklarację przyjaźni z USA¹⁵⁵. Wyświęcony 22 czerwca 1930 roku.

Wikariusz parafii św. Franciszka Ksawerego w Krasnymstawie (1933-marzec 1940)¹⁵⁶. Etatowy prefekt Państwowego Gimnazjum im. Władysława Jagiełły w Krasnymstawie

¹⁵³ Spis DL 1966, s. 28, 32, 146; Informacja umieszczona na przydrożnej kapliczce w Gdeszynie.

¹⁵⁴ APRG, Księga urodzeń, 1902-1907, k. 309/398.

¹⁵⁵ Polska Deklaracja o Podziwieniu i Przyjaźni dla Stanów Zjednoczonych (1876-1926); Szkolnictwo Polskie w Hołdzie Narodowi Amerykańskiemu na Pamiątkę 150 lecia Niepodległości Stanów Zjednoczonych (Tom: 1-13), 1926, tom 11, s. 297, 298.

¹⁵⁶ Informacja umieszczona na przydrożnej kapliczce w Gdeszynie; Spis DL 1938, s. 64.

(01.09.1930-)¹⁵⁷.

Kapelan WP (01.01.1939-, kapitan). Członek Nałęczowskiego Klubu Oficerów Rezerwy LOK (1968-) a następnie honorowy członek tego klubu (12.10.1975-)¹⁵⁸.

W czasie wojny aresztowany przez Niemców i osadzony na Zamku Lubelskim (27.03.1940-18.06.1940). Więzień obozów koncentracyjnych Sachsenhausen (20.06.1940-14.12.1940), Dachau (14.12.1940-29.04.1945)¹⁵⁹.

Administrator parafii Krasnystaw¹⁶⁰ (1945-1947), św. Jana Chrzciciela w Nałęczowie-Bochotnicy¹⁶¹ (1947-1966-). Proboszcz konsultor prosynodalny (-1966-)¹⁶². Wicedziekan dekanatu garbowskiego (-1966-)¹⁶³.

Tajny szambelan papieża, kanonik honorowy Kapituły Kolegiaty Zamojskiej (odzn. 1955).

Odnznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Złotym Krzyżem Zasługi¹⁶⁴.

Zmarł 2 marca 1982 roku. Pochowany na cmentarzu w Nałęczowie.

12. Dozór kościelny, rada parafialna

12.1. Dozór kościelny

Tabela 4 – Chronologiczny wykaz członków dozoru kościelnego w Gdeszynie

Nazwisko i imię/imiona	Okresy sprawowania funkcji, inne informacje
Jendruszczak ¹⁶⁵ Franciszek	-1923-; członek
Mendel ¹⁶⁶ A.	-1923-; członek
Stopyra ¹⁶⁷ Maciej	-1925-; przewodniczący

12.2. Rada kościelna

8 stycznia 1929 roku biskup Marian Leon Fulman mianuje członków Rady Kościelnej w Gdeszynie na okres trzech lat. Listę kandydatów na członków wybrało zebranie ogólne katolików, które odbyło się 18 grudnia 1928 roku w obecności ks. Kazimierza Czechońskiego – proboszcza parafii Werbkowice i ks. Franciszka B. Sokoła – proboszcza parafii Gdeszyn¹⁶⁸.

Tabela 5 – Chronologiczny wykaz członków Rady Kościelnej w Gdeszynie

¹⁵⁷ DUKOSL 1930, Nr 11, poz. 125, s. 253.

¹⁵⁸ Deklaracja wstąpienia do LOK; Wykaz kapelanów, służących czynnie lub w rezerwie w WP w okresie pokojowym w latach 1923-1939, Ordynariat Polowy w Polsce.

¹⁵⁹ Informacja umieszczona na przydrożnej kapliczce w Gdeszynie; Spis DL 1938, s. 64; „Ksiądz Miszczuk – kapłan niezłomny”, Echo Krasnegostawu, 2011, Nr 19/377, s. 6; Tablica nagrobna na cmentarzu parafialnym w Nałęczowie.

¹⁶⁰ „Ksiądz Miszczuk – kapłan niezłomny”, Echo Krasnegostawu, 2011, Nr 19/377, s. 6.

¹⁶¹ Spis DL 1966, s. 112.

¹⁶² Spis DL 1966, s. 30, 32.

¹⁶³ Spis DL 1966, s. 64.

¹⁶⁴ Tablica nagrobna na cmentarzu parafialnym w Nałęczowie.

¹⁶⁵ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/TVb/21a, k. 30.

¹⁶⁶ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/TVb/21a, k. 30.

¹⁶⁷ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/TVb/21a, k. 54.

¹⁶⁸ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/TVb/21a, k. 87, 88.

Nazwisko i imię/imiona	Okresy sprawowania funkcji (co najmniej), inne informacje
Gliniak (?) Władysław	
Horodyński Władysław	
Iwańczuk Szymon	
Jendruszczak Paweł	
Michalski Andrzej	
Michaluk Kazimierz	
Stopyra Andrzej	
Stopyra Maciej	
Szłajbra Kazimierz	
Szumiło Paweł	

12.3. Rada parafialna

22 maja 1948 roku biskup Stefan Wyszyński mianował członków Rady Parafialnej Parafii Gdeszyn¹⁶⁹.

Tabela 6 – Chronologiczny wykaz członków Rady Kościelnej w Gdeszynie

Nazwisko i imię/imiona	Okresy sprawowania funkcji (co najmniej), inne informacje
Baj Wincenty	
Gortych Michał	
Strzałkowski Kazimierz	
Wiśniewski Jan	

13. Organiści, kościelni

W 1931 i 1938 roku był vacat na stanowisku organisty¹⁷⁰.

13.1. Alfabetyczny wykaz organistów, kościelnych

Tabela 7 – Alfabetyczny wykaz organistów

Imię/imiona i nazwisko	Okres pracy w Gdeszynie
Marian Libensztejn	
Roman Sieniatyński	-1949-

Tabela 8 – Alfabetyczny wykaz kościelnych

Imię/imiona i nazwisko	Okres pracy w Gdeszynie
Tadeusz Rypiński	-1943-1944-

¹⁶⁹ AAL AKDL, Akta Kościoła w Gdeszynie, sygn. 61/IVb/21a, k. 99.

¹⁷⁰ Spis DL 1938, s. 144; Spis DL 1931, s. 134.

Imię/imiona i nazwisko	Okres pracy w Gdeszynie
Kazimierz Sulikowski	-1949-
Tadeusz Chęć	

13.2. Libensztejn Marian, 1938-2003, organista

Urodził się 24 lipca 1938 roku. Organista parafii Gdeszyn, Horyszów Polski¹⁷¹ (-1973;-1984-; emeryt; dojeżdżał z Gdeszyna).

Zmarł 27 czerwca 2003 roku. Pochowany na cmentarzu w Gdeszynie¹⁷².

Nagrobek 4 – Rok 2010, 13 kwietnia. Nagrobek organisty Mariana Libensztejna na cmentarzu w Gdeszynie (foto Henryk Kulik).

¹⁷¹ ADZ, Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego w Horyszowie Polskim, teka 1.

¹⁷² Tablica informacyjna na nagrobku.

Zdjęcie 11 – Rok 2010, 13 kwietnia. Na nagrobku organisty Mariana Libensztejna na cmentarzu w Gdeszynie (foto Henryk Kulik).

13.3. Rypiński Tadeusz, kościelny

Urodził się w 1828 roku w Werbkowicach. Kościelny w Gdeszynie (-1943-1944-).

14. Bibliografia (w załączeniu)